

Rapportage Voorstel naamgeving Carisplan Nederweert (2025)

ALFONS BRUEKERS

Dit werk is auteursrechtelijk beschermd. Overname van de inhoud van deze rapportage, hetzij integraal, gedeeltelijk of parafraserend, ongeacht het analoge of digitale medium waarin, ongeacht het doel en ongeacht de aanvrager, is niet toegestaan zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van STRABO.

Alfons Bruekers

STRABO | Stichting Regionaal Archeologisch BodemOnderzoek
Kreijel 4
6035 SG OSPEL

Voorwoord

Deze publicatie is een uitgave van de Stichting Regionaal Archeologisch Bodem-Onderzoek te Nederweert (STRABO), opgericht in 1985. Dit is een in Ospel gevestigd non-profit expertisecentrum op het gebied van erfgoed.

Doelstelling

STRABO stelt zich ten doel om archeologisch en bouwhistorisch onderzoeks- en vondstenmateriaal en daaraan verbonden waarnemingen te documenteren en te ontsluiten voor wetenschappelijk onderzoek, advisering, beleidsontwikkeling en publieksbereik. Een onderdeel van de activiteiten van STRABO betreft de advisering op het gebied van cultuurhistorische onderbouwde naamgeving van publieke en openbare ruimte.

Ervaring

STRABO beschikt over jarenlange ervaring in het verrichten van archivalisch en archeologisch onderzoek, projectleiding, bureau-onderzoek, determinatie, rapportage en documentatie, publieksbereik en advisering, mede onder auspiciën van de ROB (Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (latere RCE, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed).

Doelgroepen

STRABO levert daarnaast gratis gevraagde en ongevraagde advisering aan gemeentebesturen, interne en externe gemeentelijke beleidsadviseurs, erfgoedorganisaties, particulieren, lokale gemeentelijke erfgoedcommissies, projectontwikkelaars, archeologische adviesbureau's, t.b.v. archeologische omgevings-vergunningen en naamgevingsprojecten.

Doelregio

STRABO verrichtte in het verleden onderzoek en advisering in de Limburgse gemeenten Nederweert, Weert, Leudal (Grathem), Peel en Maas (Meijel) en de Noord-Brabantse gemeenten Cranendonck (Budel) en Asten, met Nederweert als hoofdaandachtsgebied.

Erkenning

STRABO is door het gemeentebestuur van Nederweert in 2018 en 2021 formeel erkend als cultuurhistorische en archeologische stakeholder in het onder het bevoegd gezag vallende archeologisch beleidskader en bij de uitvoering van omgevingsvergunningen en programma's van eisen van archeologisch onderzoek in de gemeente Nederweert.

Duurzaam en toegankelijk

De archeologische, naamkundige en bouwhistorische onderzoeks- en adviesrapporten van het roerend erfgoed-expertisecentrum STRABO zijn alle duurzaam digitaal opgeslagen en te vinden of te downloaden via:

DANS, het nationale expertisecentrum en repository voor (archeologische) onderzoekdata, van de Koninklijke Nederlandse Academie voor Wetenschappen,

<https://dans.knaw.nl/nl/data-stations/archaeology/>

ACADEMIA, de publicatiewebsite van de Stichting Geschiedschrijving Nederweert en de Stichting Regionaal Archeologisch Bodem-Onderzoek, op:

<https://independent.academia.edu/AlfonsBruekers>

Koninklijke Bibliotheek, depot van analoge en digitale publicaties, via

<https://webggc.oclc.org/cbs/DB=2.37/>

Erfgoedhuis Weert, digitale studiezaal van het Erfgoedcluster Weert, gemeente Weert, via

<https://erfgoedhuisweert.nl>

Publicatielijst

In de afgelopen jaren verschenen de volgende STRABO-rapportages op het gebied van naamgeving van publieke en openbare ruimte, gerangschikt naar jaar (tijdschriftartikelen zijn niet meegenomen):

Rapportage naamgeving Carisplan Nederweert (2025)

Rapportage naamgeving Peelwachter Ospel (2025)

Rapportage naamgeving crematorium Hoeve de Zwingel Nederweert (2024)

Rapportage naamgeving ruimtes Loverbosch Hotel Rosveld (2023)

Rapportage naamgeving nieuwe gebouwen Limburgs Openluchtmuseum Eijnderhoof (2019)

Rapportage naamgeving inbreidingslocatie Borgweide Bredeweg Nederweert (2019)

Rapportage naamgeving bedrijventrum De Vuurmolen (2017)

Rapportage naamgeving leefbaarheidspark De Uijtwijck (2015)

Rapportage naamgeving Rosa Moorenpad (2013)

Rapportage naamgeving bedrijventrum Staaterhuis (2010)

Rapportage naamgeving Dokter Schmidtstraat Nederweert (2006)

Rapportage naamgeving onverharde wegen Houtsberg Nederweert-Eind (2005)

Rapportage naamgeving appartementencomplex Brugstraat-Staat Nederweert (2005)

Rapportage naamgeving straatnamen uitbreidingsplan Kerneelhoven Nederweert (2002)

Rapportage naamgeving Burg. Spiertzplein Nederweert (2002)

Rapportage naamgeving straatnamen uitbreidingsplan Waatskampzijweg Ospel (2002)

Rapportage naamgeving straatnamen uitbreidingsplan Nederweert-Eind (2000)

Rapportage naamgeving ruimtes Ouderencentrum St. Joseph Nederweert (2000)

Rapportage naamgeving Raadhuisplein Nederweert (1999)

Rapportage naamgeving straatnamen uitbreidingsplan Molenweg/Bredeweg-Noord (1985)

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
1. Inleiding	6
2. Geschiedenis van het gebied	8
3. Uitgangspunten en criteria	10
4. Voorgestelde namen	11
5. Introductie en onthulling	12
6. Samenvatting en conclusie	15

1. Inleiding

In de zomer van 2025 werd ik benaderd door mw. Eline Mansvelt van Woningcoöperatie Woonik in Nederweert/Stramproy. Zij vroeg om op historische leest geschoeide voorstellen voor de naamgeving van de nieuwe appartementencomplexen op de locatie van de Harrie Carisstraat in Nederweert.

De twee nieuwe gebouwen worden gescheiden door de Harrie Carisstraat. Voor het gemak noem ik het gebouw aan de Nederweertkant nu Gebouw West, en dat aan de kanaalkant Gebouw Oost. We zoeken namen voor zowel Gebouw West als Gebouw Oost, dus twee stuks, liefst in enige samenhang.

De locatie van Gebouw West en gebouw Oost is al eeuwenlang bewoond. De geschiedenis daarvan is vrij goed bekend. In feite waren er vroeger niet twee maar drie gebouwen: één op de plaats van Gebouw West, één op de plek van de Harrie Carisstraat en het derde op de plek van Gebouw Oost.

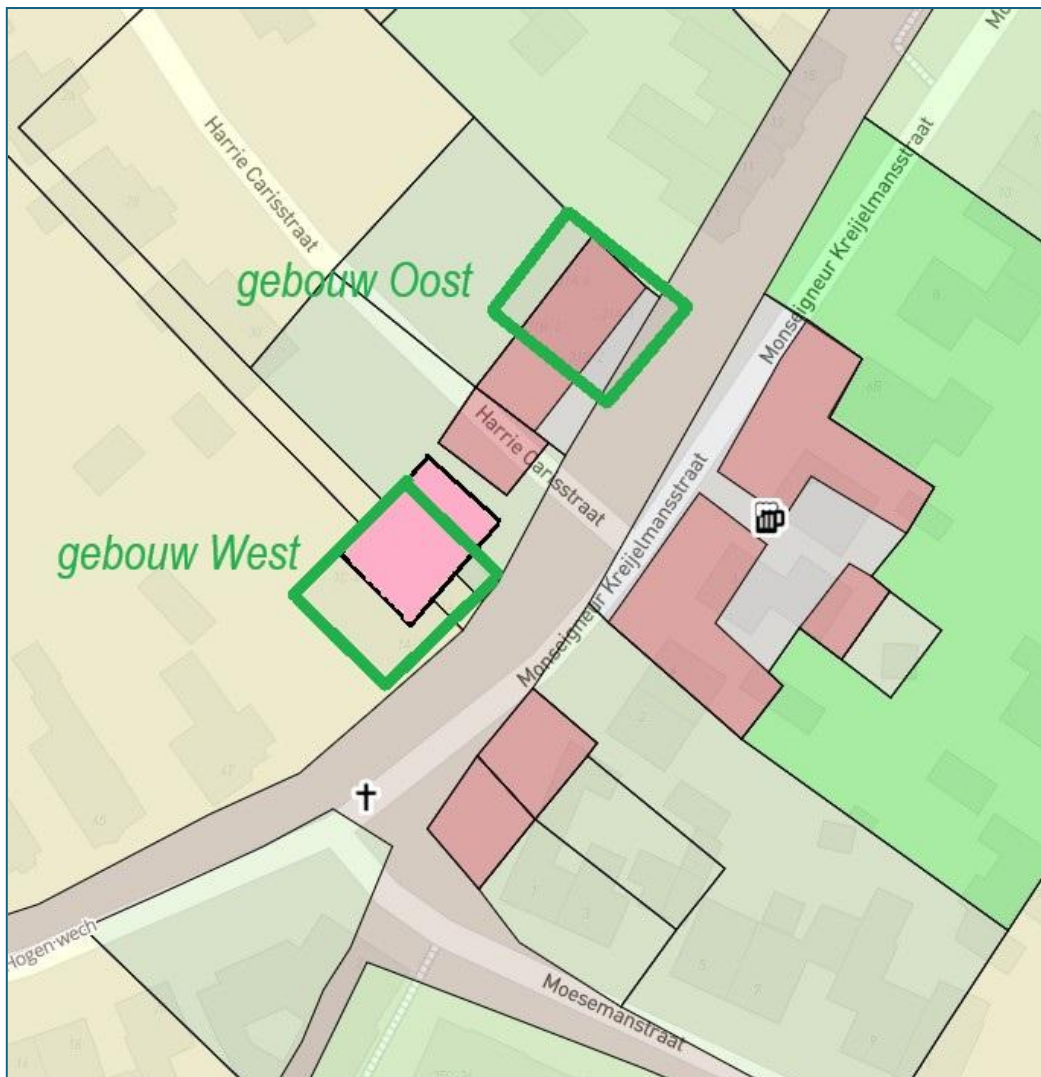

Fig. 1. In rood/roze de oude bebouwing in de vorm van drie woonhuizen. Daarop geprojecteerd de twee moderne complexen en de Harrie Carisstraat.

Fig. 2. Tekening van de beide appartementengebouwen, van de hand van Gerard van Heugten (oktober 2025).

2. Geschiedenis van het gebied

Er was op de locatie waar de Harrie Carisstraat uitmondt in de Mgr. Kreijlmansstraat ooit sprake van drie naast elkaar gelegen huizen. De historie daarvan is vrij precies bekend, we volstaan nu echter even met wat losse gegevens die bruikbaar kunnen zijn voor de naamgeving.

Huis 1 is het jongste. Het werd gebouwd in 1906 en diende van 1906 tot 1948 als woning van een van de kapelaans van de St.Lambertusparochie. Het was dus een kapelanie. In 1972 volgde verkoop aan onderwijzer André van der Sande. Diens familie vormde de laatste bewoners.

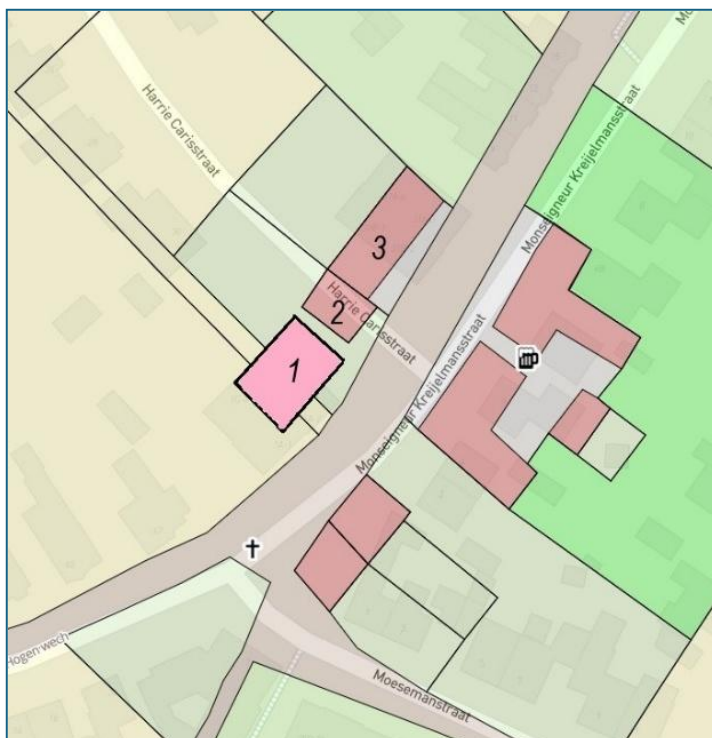

Fig. 3. Nummering van de drie oude woonhuizen. Ondergrond: aezel.eu.

Huis 2 is het oudste van de drie. Het stichtingsjaar is onbekend maar het bestond met zekerheid al in het jaar 1599. Van 1726 tot 1776 was er de smederij van Willem Caris gevestigd. Het huis droeg een officiële naam, namelijk 'Het Alde Kwantenhuis'. Het woord *ald* betekent oud en *kwant* betekent leuk, raar of vreemd en zal wel afgeleid zijn van het gedrag van de bewoners. Na 1824 woonde er Rosier Vaes, een rijke koopman. Van 1847 tot 1906 was dit een kapelanie van de St. Lambertuskerk (dus de voorganger van Huis 1, zoals men zal opmerken). Toen deze oude kapelanie werd afgestoten kwamen er particulieren te wonen zoals de onderwijzer Tindemans en een hele reeks van huurders zoals de familie Van de Warreburg en Simons. In 1969 werd het huis gesloopt en van 1974 tot 1980 was op dit terrein de tijdelijke apotheek van Naus gevestigd.

Huis 3 tenslotte werd gesticht in 1710 door Joost Geuns. Ook hij had er een smederij, net als zijn buurman in Huis 2. Ook zijn nazaten hebben er lange tijd gesmeed, zoals Theodorus Geuns in 1796, Leonaerd Vos in 1815 en Jan Peter Meuffels van 1820-1877. Dit huis droeg ook een naam en wel 'Het Hooghuis', ook wel 'Het Hooghuis bij Kwanten'. Honderd jaar geleden woonde er de familie Beerens, later Hendrix (Nolle Netje), zekere Jennekes Bertje en van 1951-1961 Joannes van Riet. Sloop volgde in 1961.

Fig. 4. Huis 1, toen het nog als kapelanie in gebruik was. Voor de toegangspoort: kapelaan Jo Janssens (ca. 1950). Collectie Stichting Geschiedschrijving Nederweert.

Namen uit de periferie

Tegenover de beide nieuwe gebouwen lag een in 1972 gesloopt herenhuis met bierbrouwerij, genaamd *De Vier Linden*. Eigenaar was de brouwersfamilie Kreijelmans, in de volksmond genaamd *De Krei-j*. Het geboortehuis van Monseigneur of bisschop Kreijelmans waar ook de straat naar genoemd is.

Op de splitsing met de Moesemanstraat stond tot 1965 de Mariakapel gewijd aan de Bedroefde Lieve Vrouw. De omringende bomen (drie essen) staan er nog in het plantsoentje.

Fig. 5. Links de westgevel van huis 2 en uiterst rechts de kapel aan de Moesemanstraat. Ansichtkaart, ca. 1910, collectie Stichting Geschiedschrijving Nederweert.

3. Uitgangspunten en criteria

Voor de naamgeving zijn er natuurlijk honderden theoretische opties. Het is echter wel een goede gewoonte om gebouwnamen een afgeleide te laten zijn van de historie en de topografie ter plaatse. Op die manier worden ze onderdeel van een verhaal en draagt de naamgeving bij aan het sociaal-historische weefsel van de gemeenschap (ook al zijn de oude gebouwen zelf verdwenen). De tijd dat cultuur- en streekvreemde gebouwnamen als 'Staete' en 'Veste' (en vergelijkbaar ronkend makelaarsjargon) in onze regio werden geïntroduceerd begint gelukkig achter ons te liggen. Herkenbare historische namen daarentegen dragen bij aan identiteit, gemeenschapsgevoel en bindingsenergie van bewoners met hun omgeving en vice versa. Dat is ook iets wat naar ik veronderstel goed aansluit bij het waardenpatroon van Woonik.

Namen hoeven overigens niet meteen herkenbaar te zijn en een historisch 'aha' op te roepen. In de laatste 75 jaar is veel van ons collectief geheugen afgebrokkeld door afbraak, modernisering, desinteresse en gewoon vergeten. Namen van locaties en gebouwen in Nederweert die 100 jaar geleden nog heel gangbaar waren, zouden als ze nu hergebruikt worden eerst enige verbazing oproepen, maar daarna nieuwsgierigheid en uiteindelijk ook vaak trots. En dan kun je als organisatie stimuleren met goede communicatie en branding. Tegelijkertijd moeten de namen aan basale criteria voldoen, zoals niet te moeilijk spelbaar, geen ongewenste of ongepaste associaties oproepend en geen verwarring oproepend met andere gebouwen of objecten.

Een ander belangrijk uitgangspunt is het behouden van oorspronkelijke gebouwnamen. Nu is dat in Nederweert eigenlijk geen probleem in de praktijk, want het aantal huizen in de kern van Nederweert dat vroeger een naam droeg is op de vingers van één hand te tellen. Nu doet zich de toevallige omstandigheid voor dat uitgerekend op de plek van de Harrie Carisstraat-projecten wél oude namen bestonden. Dat is hoogst zeldzaam in Nederweert en die namen nemen we dus met stip mee in de longlist.

Daarnaast kun je ook denken aan een manier om oude gebruiksfuncties tot uitdrukking te laten komen (bijvoorbeeld smederij of winkel). Het is minder gebruikelijk (en misschien ook wel ongewenst) om de gebouwnamen te baseren op recente bewoners. Daar vindt men meestal wat van, en het kan sentimenten oproepen die je niet wil stimuleren als organisatie. Tenslotte kun je, als de eigenlijke locatie onvoldoende aanknopingspunten geeft, de cirkel van het zoeken wat vergroten.

4. Voorgestelde namen

Uit het voorgaande is een lijst van optionele namen af te leiden, die ik in twee groepen sorteert. Eerst de echt gebruikte historische gebouwnamen, dan de namen die wijzen op gebruiksfuncties ter plaatse of in de nabije omgeving.

Gebouw West	Gebouw Oost
Kwantenhuis	Hooghuis
Alde Kwantenhuis	
De Vier Linden	De Drie Essen
	De Krei (of Krei-j)
Kapelanie	Smederij
De Kapelanie	De Smederij
De Oude Kapelanie	De oude Smidse
(De) Apotheek	(De) Brouwerij
De Monseigneur	De Brouwer
De Bisschop	De Kapel
Onderwijzer	Koopman

Als je de samenhang in naamgeving belangrijk vindt, dan zoek je namen die als duo kunnen worden gebruikt en kom je uit op:

- Kwantenhuis – Hooghuis
- De Vier Linden – De Drie Essen
- (De) Kapelanie – (De) Smederij
- De Brouwer – De Smid (of: De Brouwerij – De smederij)

Mijn voorkeur uitgaan naar de combinatie Kwantenhuis – Hooghuis. Omdat je daarmee de historische verhalenlijn voortzet in dit nieuwe complex. In de branding van de complexen kunnen die namen dan verder toegelicht worden. Maar ik laat het keuzeproces graag aan Woonik over.

Na kort beraad werd bovenstaand voorstel integraal en onverkort overgenomen door Woonik.

5. Introductie en onthulling

Op 13 oktober 2025 werden de beide nieuwe gebouwnamen onthuld. Daarvan verscheen het volgende persbericht in de lokale media (weekblad voor Nederweert en Nederweert24):

Maandagmiddag 13 oktober werd de opening van het woonproject Carisplan gevierd met een feestelijke borrel voor bewoners. Inmiddels heeft iedereen namelijk zijn of haar intrek genomen in de nieuwe appartementen.

Fig. 6. Onthulling van de naamborden. Foto: Nederweert24.

Carisplan Nederweert

Directeur-bestuurder Paul Sebregts van Woonik opende met een welkomstwoord, waarna Alfons Bruekers van de Erfgoedgemeenschap Nederweert een bijzondere onthulling deed: de twee appartementengebouwen van Carisplan hebben een naam gekregen. Elk met een eigen verhaal.

Kwantenhuys en Hooghuis

Het gebouw aan de Mgr. Kreijlmansstraat (dorpszijde) heet voortaan *Kwantenhuys*. Op deze plek stond ooit een bijzonder oud huis, al in 1599 in de archieven genoemd. In de 18e eeuw was hier de smederij van Willem Caris. Het huis heette '*Het Alde Kwantenhuys*': oude ('*alde*') en kwant, wat stond voor iemand met een opvallend of grappig karakter. Het andere gebouw, aan de Harrie Carisstraat (kanaalzijde), krijgt de naam *Hooghuis*. Op deze plek stond sinds 1710 een huis met een smederij, gesticht door Joost Geuns. Generaties lang werkten hier smeden tot het huis in 1961 werd gesloopt. Het droeg de naam '*Het Hooghuis bij Kwanten*'. De naamgeving is tot stand gekomen na een zorgvuldig onderzoek in de lokale archieven.

Paul Sebregts vertelt: "Door de gekozen naamgeving eren we de geschiedenis van deze locatie en de mensen die hier in het verleden woonden en werkten. Het is mooi om te zien dat deze historie nu een onderdeel is van de 24 gloednieuwe appartementen."

Alfons Bruekers vult aan: "Erfgoed beleefbaar maken, zoals bijvoorbeeld in de naamgeving van gebouwen, is een mooie manier van 'storytelling' over je eigen geschiedenis. Het draagt

bij aan een gevoel van identiteit en houdt ons gezamenlijk historisch geheugen in stand. Vooruitkijken zonder vergeten terug te kijken naar je roots als gemeenschap. Mooi om te zien dat Woonik hier zo'n goed oog voor heeft.”

De middag werd afgesloten met een gezellige borrel. Onder het genot van een drankje en een frietje konden burens elkaar beter leren kennen.

Fig. 7, 8, 9, 10 en 11. Foto's van de officiële presentatie: Nederweert24.

Kort nadien werden ook de namen op de gevels aangebracht en zijn de informatieborden voor de gebouwen neergezet.

Fig. 12 en 13. De naamgeving op de definitieve locatie. Foto's: Eline Mansvelt, Woonik.

6. Samenvatting en conclusie

In de zomer van 2025 kwam het verzoek van mw. Eline Mansvelt, van Woningcoöperatie Woonik in Nederweert/Stramproy. Zij vroeg om op historische leest geschoeide voorstellen voor de naamgeving van de nieuwe appartementencomplexen op de locatie van de Harrie Carisstraat in Nederweert.

Het gebouw aan de Mgr. Kreijlmansstraat (dorpszijde) heet voortaan Kwantenhuys. Op deze plek stond ooit een oud huis, al in 1599 in de archieven genoemd. In de 18e eeuw was daar de smederij van Willem Caris. Het huis heette '*Het Alde Kwantenhuys*': oude ('alde') en kwant, wat stond voor iemand met een opvallend of grappig karakter. Het andere gebouw, aan de Harrie Carisstraat (kanaalzijde), krijgt de naam *Hooghuys*. Op deze plek stond sinds 1710 een huis met een smederij, gesticht door Joost Geuns. Generaties lang werkten hier smeden tot het huis in 1961 werd gesloopt. Het droeg de naam '*Het Hooghuys bij Kwanten*'. De namen zijn nu vereeuwigd in de vorm van informatiepanelen en belettering op de gevels.